

KLASİK BİR EDEBİ ROMANDA ÖZNEMLİK BARINDIRAN SÖZCELERİN TOPLUMDİL BİLİMSEL
YORUMU
SOCIO LINGUISTIC INTERPRETATION OF SUBJECTIVE UTTERANCES IN A CLASSIC LITERARY
NOVEL

Selim YILMAZ*
Cansu ÇALIŞIR BİRKAYA**

Öz

Bu çalışmanın konusu, başlıca edebi ve dilsel olaylar üzerinden “Öznellik olgusu”nun etraflıca incelenmesidir. *Öznellik* barındıran ifadelerde kullanılan dilsel göstergeler belirlenerek toplumdilbilimsel bir bakış açısıyla yorumlanmaya çalışılacaktır. Araştırmada kullanılacak bütüncü/derleme, dünyaca ünlü klasik yazar Emile Zola’nın “Claude’un İtirafı” (1865) başlıklı romanıdır. İncelememizde bu eserin tümünü değerlendirme kapsamına alacağız. Metnin inceleyici bir gözle derin okumasını yaptıktan sonra, örnekçe oluşumu için 50 kadar sözcük seçimi yapmayı planlıyoruz. Eseri, seçtiğimiz sözcükler üzerinden, çerçevede edebi üslup olarak incelemeye çalışacağız. İncelememiz her ne kadar sosyolojik bakış açısına göre değerlendirilmiş olsa da, metindeki sözcüklerin anlatım ve ifade derinliği göz önüne alındığında felsefi bir yaklaşım içine de girmek durumunda kalacağız. Dolayısıyla bu çalışma, bir roman üzerinden çokdisiplinli bir yaklaşımla *Dil-Edebiyat-Sosyoloji* penceresinden incelenen bir durum çalışması olarak değerlendirilebilir. Kuramsal çerçeveye gelince, Genel Dilbilimin kurucusu Saussure’dan başlayarak çağdaş batı dilbilimi kuramlarından yararlanacağız. Bu kuramların odak noktası, dilin içyapısıyla ilgilenen metinsel bağlam ve dildışı çevreyi dikkate alan dilbilimin temel parametresi “Sözceleme”dir. Bu kuram sade tümceleri değil, sözcük ve söylemi de inceleyen yeni bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımında, belli bir zaman/uzam ve koşulda gerçekleşen bireyin söyleminin incelenmesi önem kazanmıştır. Söylem çözümlemesinin temelini, bütüncü ve bağlam temelli dilsel yapısalılık oluşturacaktır. Biz dilin yüzey yapısından yola çıkarak derin yapısını incelerken, (yazarın okura/topluma vermek istediği) iletileri çözümlemek amacıyla, sosyolojik ve felsefi çıkarımlarda bulunacağız. Bunun yanı sıra, metindeki kapalı söylemler de derin yapı bağlamında değerlendirilmiş olacaktır. Bu kapsamda, araştırmanın temel amacı, *öznellik durumu göstergelerini çokdisiplinli pragmatik bir yaklaşımla* açıklamaktır. Böylece, romanda geçen iletilerin incelenmesi sürecinde yazarın toplumsal açıdan kaleme aldığı farklı yapıdaki sözcüklerde yer alan somut dilsel göstergeler üzerinde kafa yoracağız.

Anahtar Kelimeler: Dilbilim, Edebi Roman, Öznellik, Pragmatik, Toplumdilbilim.

Abstract

The subject of this study is the thorough examination of the *Subjectivity* through major literary and linguistic events. The linguistic representations used in expressions containing subjectivity will be determined and interpreted with a sociolinguistic point of view. The corpus as a compilation to be used in the study is the novel of Emile Zola, the famous classic writer of the world, entitled "Claude's Confessions" (1865). We will take all of this work into consideration when we examine it. Once we have read the text deeply with a visual eye, we plan to make up to 50 words of choice for the formation of the sample. We will try to examine the manuscript as a literary style in the frame over the utterances we choose. Although we cannot examine only sociological point of view, we will have to take a philosophical approach when considering the depth of expression and expression in the text. Therefore, this study can be regarded as a case study which is studied from a *Language - Literature - Sociology* window through a multidisciplinary approach through a novel. As for the theoretical framework, we will benefit from contemporary Western linguistic theories starting from the linguist Saussure, founder of General Linguistics. The focal point of these theories is the "Enunciation" (Speech Act), which is the basic parameter of linguistics which takes into account the textual and non-linguistic environment of language construction. This theory is a new approach that examines not just simple sentences, but some utterances and discourses. In this approach, the examination of the discourse of the individual at a certain time/space and condition becomes important. The basis of the analysis of discourse will be linguistic structuralism based on context and corpus. We will analyze the messages (the author wants to give to the reader/collectors) while studying the deep structure of the lingual surface structure in sociological and philosophical conclusions. Apart from this, the closed discourses in the text will be evaluated in the context of the deep structure. In this context, the main purpose of this research is to explain the signs of subjectivity with a *multidisciplinary pragmatic approach*. Thus, we will elaborate on the concrete linguistic signs in the different structures that the author receives from the society in the process of examining the messages in the roman.

Keywords: Linguistics, Literary Novel, Subjectivity, Pragmatics, Sociolinguistics.

Giriş

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi. E-posta: selimy26@gmail.com ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9028-4080

** İstanbul Özdemir Sabancı Emirgan Anadolu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni. E-posta: cansuclsr@gmail.com

Bu çalışmada,¹ bir Fransız romanının Türkçe çevirisinde, temel dilsel ve söylemsel olgulardan “Öznelilik” (fr. subjectivité)² ifadesi ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. *La Confession de Claude* başlıklı roman, Edebiyat akımlarından “Doğalcılık” diğer bir ifadeyle “Natüralizm” (fr. naturalisme) akımının en önemli ismi sayılan Emile Zola’nın 1865 yılında yayımladığı ilk romanıdır. O dönemin Fransız yasalarına göre, içeriğinde kimi yerde müstehcen ifadeler bulunduğundan yasaklanmış olmasına karşın, yine de Dünya edebiyatındaki ölümsüz klasik yapıtlar arasında yerini almıştır.³

19. Yüzyıl Klasik Fransız Edebiyatına ait *La Confession de Claude* Romanı Yılmaz tarafından ilk kez 2011 yılında *Claude’un İtirafı* başlığı altında dilimize kazandırılmıştır.⁴ Dolayısıyla, bu aktarım romanın ilk Türkçe çevirisidir. Bu anlamda, bu çalışma bir nevi *biçim(bilim)* (fr. forme, structure/morphologie), *biçem(bilim)* (fr. style/stylistique) ve *anlam(bilim)* (fr. sens/sémantique) düzleminde yapılan *edebî çeviri incelemesi* olarak da değerlendirilebilir. Romanın orijinali toplam 224 sayfa, çeviri ise 160 sayfadan oluşmaktadır. Bu durum her iki dilin *sözdizim/biçimbirim* yapı ve dizgelerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır.⁵ Zira aynı cümlenin Fransızca ve Türkçe çevirisi karşılaştırıldığında, Fransızcanın Türkçeye oranla ortalama en az bir iki kelime daha fazla kullandığı görülmüştür.

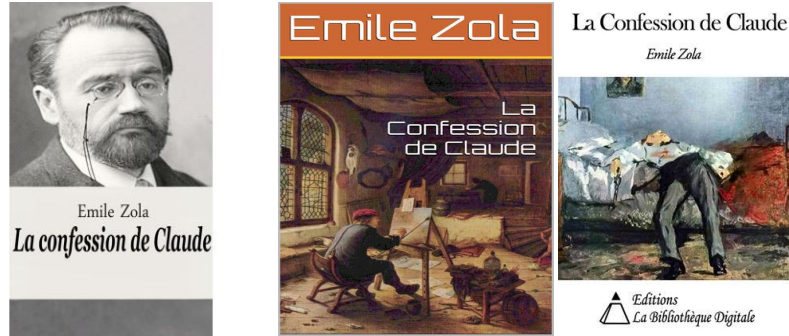
1. Doğalcılık/Natüralizm Akımı ve Emile Zola

Öncelikle, çalışmanın veri tabanını oluşturan bütüncesini (corpus) anlatmaya çalışalım: Emile Zola’nın Natüralizm akımının önde gelen isimlerinden olduğunu belirtmiştik. Natüralizm akımında mekan, eşya, tarihsel ve toplumsal koşullar, kişilerden daha önemlidir. Bunlar, verilmek istenen mesajı destekleyen unsurlardır. Bu romanın içeriğinde de görüyoruz ki, kahraman Claude yaşadığı mekan ve çevresiyle daha gerçekçi bir karakter haline bürünüyor.

Natüralizm akımında *gerçeklik olgusunun* daha deneysel ve sarsıcı olduğunu, Romantizm akımının duygusal çalkantılarının tam zıttı olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, eserin tamamına yayılmış olan iç hesaplaşmaların, romanın kahramanını gerçeklikten koparmadığını, aksine bireyin ve toplumsal normların gerçekliğini daha da deştğini söylemek gerekir. Metinde sosyolojik bulgulara değinirken bu sarsıcı gerçekliğin çalışmayı daha da derinleştirdiği görülecektir. Bu sayede, Zola’nın topluma vermek istediği mesajın keşfine çıkacağız.

1.1. Emile Zola ve Natüralist Romanı⁶

Aşağıdaki görseller Emile Zola’nın -farklı tarih ve yayınevlerinde çıkan- “*La Confession de Claude*” başlıklı romanının farklı kapaklarının (3 adet) internet yoluyla Google arama motoru üzerinden elde edilen resimleridir.

Şekil 1: Eserin Farklı Kapakları

1.2. Araştırmanın Amacı

¹ Bu çalışma, 26-27 Nisan 2018 tarihlerinde Fransa’da (Paris) düzenlenen *IV. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları* (ISMS) Sempozyumunda ortak sözlü bildiri olarak sunulmuş metnin genişletilmiş halidir. Araştırma proje desteği vererek katkıda bulunan TÜBİTAK Kurumu’na buradan teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

² Araştırma Fransız Edebiyatı, Romanı ve Dilbilimi ile ilgili olduğundan, bazı terim ve kavramların daha rahat anlaşılabilmesi için Fransızca özgün karşılıkları parantez içinde verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın alan ve konusuyla ilgili kullanılan kimi özgün terim ve kavramların Türkçe - Fransızca listesi bir tablo halinde makalenin sonunda yer almaktadır.

³ Zola, E. (1909). *La Confession de Claude*. Paris: Bibliothèque Charpentier. 1. Baskı: 1865.

⁴ Zola, E. (2011). *Claude’un İtirafı*. Çev. S. Yılmaz. İstanbul: İdeal Kültür Yayınevi. 1. Baskı.

⁵ Dil ailesi olarak Fransızca *Hint-Avrupa* (fr. langue indo-européenne) dillerine mensup iken, Türkçe bilindiği gibi *Ural-Altay* (fr. langue ouralo-altaïque) dil grubunun *Altay koluna* mensup bir dildir. Biçimbilim kökenine göre bakıldığında ise, Fransızca *bükümlü* sisteme (fr. langue flexionnelle) sahip bir dil iken, Türkçe *sondan eklemeli* (fr. langue agglutinante) olarak işleyen bir dildir.

⁶ Resimler <https://www.google.fr/search> internet adresinden elde edilmiştir.

Bu çalışmada önemli edebi ve dilsel yapılar üzerinden “Öznellik” olgusu etraflıca incelenecektir. Öznellik barındıran ifadelerde kullanılan dilsel göstergeler belirlenerek yorumlanmaya çalışılacaktır. Araştırmada kullanılan bütüncü/derlemi (corpus) şu şekilde açıklayabiliriz:

Çalışmamızda bu eserin tümü değerlendirme kapsamına alınacaktır. Metnin inceleyici bir gözle derin okumasını yaptıktan sonra, bağlama özen göstermek suretiyle 50 kadar *sözce* (fr. énoncé) seçimi yapılacaktır. Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü’nde (Vardar, 2001, 181), en önemli özelliği bağlamı oluşturan *gönderici/alıcı ve ileti* çerçevesinde üretilen dilsel yapı, yani “Sözce” dilbilimsel bir kavram olarak şu şekilde tanımlanmıştır:

“Bir konuşucunun ürettiği, iki susku (durak) arasında yer alan söz zinciri parçası; sözeleme edimiyle ortaya çıkan söylem. Tümce, sözün çözümlenmesiyle elde edilen bir birimdir, sözceyse bu türlü bir işlemde önce belirlenen bir bütündür. Üretici dilbilgisi sözceyi, bir edim olgusu biçiminde yorumlayarak edinç olgusu saydığı tümceye karşıt bir kavram olarak ele alır; kimi dilbilimcilerse sözceyi tümce ya da birbirini izleyen tümceler bütünü olarak görür.”

Buna göre bu eser, seçilen sözceler üzerinden, *toplumdilbilimsel* açıdan (fr. sociolinguistique) ve *edebi üslup* olarak incelenmeye çalışılacaktır. İnceleme her ne kadar sosyolojik bakış açısına göre değerlendirilecek olsa da metindeki sözcelerin derinliği göz önüne alındığında felsefi bir yaklaşım içine de girmek durumunda kalınacaktır.

Dolayısıyla burada, *disiplinlerarası ilişki* (fr. interdisciplinaire) çerçevesinde “Dil - Edebiyat - Sosyoloji” penceresinden incelenen bir *durum çalışması* (fr. étude de cas) söz konusudur. Bu bağlamda çalışma, *çokdisiplinli* (fr. multidisciplinaire) pragmatik bir yaklaşımla *dil, edebiyat ve sosyolojiyi* bir arada ilişkilendirerek değerlendirmeyi gerektirecektir.

1.3. Kuramsal Çerçeve

Kuramsal çerçeveye gelince, dilbilimin kurucusu Ferdinand de Saussure’den başlayarak *söz, sözce ve söylem çözümlenmesini* (fr. analyse du discours) temel alan çağdaş batı dilbilimi kuramından yararlanacağız. Dilin dış yapısıyla ilgilenen metinsel bağlamı ve dildışı çevreyi (fr. zone extralinguistique) dikkate alan dilbilim kuramı *Sözceleme*’dir (fr. énonciation).⁷ Bu kuram sadece tümceleri değil sözce ve söylemi göstergeleriyle birlikte hem yapısal hem de anlamsal açıdan ilişkilendirmek suretiyle inceleyen yeni bir kuramdır. Bu kuramla birlikte, belli zaman, uzam ve koşullarda gerçekleşen, bireyin söyleminin incelenmesi önem kazanmıştır. İncelemenin çerçevesini bu *dilsel/dıldışı bağlam temelli* yapısalılık oluşturacaktır.

Amerikan dilbilimci Noam Chomsky’ye (2001) göre *konusucu/gönderici - alıcı* (fr. émetteur/récepteur) konumundaki her dil kullanıcısı kendi ana dili konusunda sezgisel bir bilgiye sahiptir. Bu bilgi, iletişim için gerekli olan örtük dil bilgisidir (derin yapı).⁸ Halbuki bir dili betimlemek, çözümlenmek, biçimselleştirmek belirtik dil bilgisi kapsamındadır (yüzey yapı).⁹ Dilin yüze yapısını incelerken derin yapıdan da yararlanarak sosyolojik ve felsefi çıkarımlarda bulunulacaktır. Aynı zamanda, metindeki kapalı söylemler de derin yapı bağlamında değerlendirilmiş olacaktır.

İncelemenin odak noktasını, öznellik durumu göstergelerini çok disiplinli pragmatik bir yaklaşımla açıklamak oluşturacaktır. Edebî metinde yer alan *iletilerin* (fr. messages) incelenmesi sürecinde, yazarın toplumdilbilimsel açıdan kaleme aldığı farklı yapıdaki sözcelerde yer alan somut dilsel göstergeler üzerinde kafa yorulacaktır.

2. Öznellik nedir? Kavramın Tanımı ve İşlevi

TDK’nun Büyük Türkçe Sözlüğüne baktığımızda “Öznellik” kavramına ait oldukça kısa iki tanım karşımıza çıkar. Birinci tanım, kavramı felsefe bir terim olarak değerlendirir: “Öznel olma durumu, sübjektivite”. İkinci tanım ise yazara atıfta bulunarak yapılmış kısıtlı bir tanımdır ve karşıt terim olan *nesnellğe* (fr. objectivité) gönderme yapısı: “Kişileri, nesnelere yazarın kişiliğine bağlı olarak, yazarın duygularına göre yansıtan anlatım özelliği, a.bk. nesnellik.”¹⁰ Ancak bu tanımların böylesi önemli bir dilbilimsel terim için son derece yetersiz olduğunu söylemek gerekir. Bu terimin ne Vardar’ın ne de İmer ve diğerlerinin dilbilim sözlüğünde yer almaması dikkat çekici bir durumdur. Elbette bu terim, dilbilim, felsefe,

⁷ “Sözceleme” kavramının Türkçesi ve Fransızcası, tanımıyla birlikte *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*nde yer almaktadır (Vardar, 2001, 181): “Sözce üretme edimi; bireyin sözceleri belli bir bağlam ve durum içinde gerçekleştirmesidir. Sözceleme kuramları dili bir edim olarak kavramaya çalışmakta, sözceyi salt göndergesel işlevi dışında, konuşucunun edimiyle özdeşleşmesi ve dinleyicide bir etki yaratması açısından ele almaktadır. Adıllar, yer ve zaman belirteçleri, vb. ancak sözceleme çerçevesinde bir anlam kazanır (E. Benveniste, R. Jakobson).”

⁸ Bu kavramın İngilizcesi “Deep structure”, Fransızcası ise “Structure profonde”dur (Chomsky).

⁹ Bu kavramın İngilizcesi “Surface structure”, Fransızcası ise “Structure de surface”dır. (N. Chomsky, 2001).

¹⁰ Bu tanım TDK’nun *Büyük Türkçe Sözlüğü*’nün elektronik sürümünden elde edilmiştir. Bkz. <http://www.tdk.gov.tr/>

mantık, sosyoloji gibi farklı alanlar kapsamında ele alınıp tanımlanabilir. Biz burada “Öznellik” kavramının toplumbilimsel açıdan bir tanımını önermeye çalışacağız. “Öznellik” belirli bir bağlamda *gönderici ve alıcı* olarak en az iki dilsel kullanıcının sözlü ya da yazılı iletişimde olduğu bir *sözceleme durumunda*, göndericinin kendi görüş, duruş ve iletisini *sözce üretimi* yoluyla gerçekleştirmesidir. Buradan hareketle, biz bu çalışmada öznelliği daha ziyade bir *dilsel edim* (fr. performance linguistique) olarak değerlendireceğiz.

3. Öznel Söylem Kategorileri

Öznel söylemlerin içerdikleri dilsel göstergeler iki temel grup altında işlenecektir: A. *Sade öznel göstergeler* (fr. marques subjectives simples), B. *Karmaşık öznel göstergeler* (fr. marques subjectives complexes). Bu iki grubun altında öznellik durumu içeren farklı yapıdaki sözceler önem sırasına göre 5 kategoride incelenecektir: 1. “Ben” adılı öznellik durumu, 2. “Kendim” adılı öznellik durumu, 3. Niteleme kipli öznellik durumu : 3.1. İsim biçimli göstergeler, 3.2. Sıfat biçimli göstergeler, 4. Yüklem İçerikli öznellik durumu, 5. İyelik İçerikli öznellik durumu. Ancak tüm bu dilsel göstergeleri yazarın romanda nasıl ve ne amaçla kullandığını gerek *dilbilimsel* gerekse de *toplumdilbilimsel açıdan* anlamaya ve yorumlamaya çalışmak gerekir.

3.1. Sade Öznel Göstergeler

“Sade öznel göstergeler” daha ziyade basit yapıda olup morfolojik açıdan hem daha kısa, hem sayıca az, hem de içinde buldukları sözceler sözdizimsel açıdan -ortalama sözce uzunluğuna göre- *genellikle* daha kısa ve anlaşılması kolay dilsel yapı ve oluşumlardır.

3.1.1. “Ben” Adılı Öznellik Durumu

Öncelikle *öznel söylemlerde* önemli olması ve sıkça kullanılması itibarıyla “Ben” adılının yer aldığı *öznellik durumunu* yansıtan bir sözce vererek asıl konumuza giriş yapalım. Bu sözcenin, öncelikle sözdizimsel yapısının *kısa ve anlaşılır* olmasıyla birlikte *etkili ileti* barındırması, *sade öznel gösterge* sınıfına girdiğini söylemek mümkündür:

Sözce (1)	“Ben” ve Diğer Göstergeler
Ben , dostlarım, hüüzünle yaşarım. (s.13)	- <i>ben</i> (1. tekil kişi adılı; yalın <i>ben-ø</i>) - ek gösterge 1 = <i>dostlar-ım</i> : 1. tekil iyelik eki - ek gösterge 2 = <i>yaşar-ım</i> : 1. tekil kişi eki
4 sözcük	3 gösterge

İlk sözce örneğinde, “dostlarım” şeklinde bir seslenme sözcüğü dikkati çekmektedir. Bir iç dökme, arınma olarak görebileceğimiz bu eserin okuyucuya “dostlarım, kardeşlerim” diyerek dokunmaya çalışması, okuyucuyu metne çekmek, okuyucuyu kendi yaşadıklarına şahit göstermek amaçlı olabilir. Kahramanın, yani Claude’un, mektup tarzında yazılmış itiraflarını ele aldığımızda, bir *şair-yazar* olduğu kanaatine varıyoruz. Seslenmeler ve sayfa 46’da *Yarın görüşürüz dostlar, her şeyi bir günde anlatamam* sözcüsü, karşı tarafın da varlığını hissettiren söylemler, eserin mektup tarzı olduğunu vurguluyor. Sözcede Claude, kendisinin beslenme noktasının hüüzün olduğunu ifade ediyor. Aslında, bu da önemli itiraflarından biridir. Claude’un yazarlık serüveninde de, yaşamında da hüüzün önemli bir yer tutuyor. Çünkü *hüüzünle yaşarım* söz öbeğinden, hüüzün duygusuna yaşamsal bir önem yüklediğini anlıyoruz.

3.1.2. “Kendi” Adılı Öznellik Durumu

Sade öznel göstergeler arasında “kendi” adılı sözcelerde sıkça görmekteyiz. Kendine dönüş işlevi olan bu adil konuşucunun söylemin, daha doğrusu *sözcenin sorumluluğunu* (fr. prise en charge du discours/énoncé) kendi üzerine aldığı gösterir. Bu yönüyle bu kişi göstergesi sözceleme anında dil kullanıcıını işaret eder.

Sözce (2)	“Kendi” Adılı ve Ek Gösterge
Ancak elim sadece kendine denk elleri sıkılmak istiyor. (s.18)	- <i>kendi</i> (kendine dönüşlülük adılı) - ek gösterge = <i>el-ım</i> : 1. tekil kişi iyelik eki
8 sözcük	2 gösterge

Kahramanın kabul görme, ilgi ve sevgi kazanma peşinde olduğu anlaşılıyor, ancak metnin tamamına hâkim söylem, kahramanın kendini diğer insanlardan üstün görmesi (kendine denk eller), fakirlikte eşit bile olsalar kendini onların sınıfının dışında gibi göstermesidir. Kalıpların dışına çıkmaktan korkan, ancak bir yandan da kalıpların dışında olduğu için mutlu olan bir profil çiziyor Claude. Yazarlığın getirisi olan özgüven ve egosu sözcede kendini hissettiriyor.

3.1.3. Niteleme Kipli Öznellik Durumu

Niteleme ya da nitelik bildirme kipi kullanımı konuşucunun öznel duruşunu yansıtabilir. Aşağıda bulunan *niteleme kipli öznellik durumunu* içeren sözceyi inceleyelim:

Sözce (3)	Niteleme Kipi Göstergeleri
Biliyor musunuz, insan yalnızken çiçeksiz , gözlerini dikeceği beyaz perdesiz bir ortamda ne kadar üşür. (s. 16)	<i>çiçek-siz</i> , <i>beyaz perde-siz</i> (niteleme sıfatlarıyla yaşadığı yeri betimleyen kahraman bir izlek oluşturma işlevini sıfatlara yüklemiştir.)

13 sözcük	3 gösterge
-----------	------------

Claude'un yaşadığı çatı katındaki oda tasvir edildiği üzere soluk, renksiz ve soğuktur. Eşyaları eskimiştir. Kullanılan *sıfatların* (özellikle de niteleme sıfatlarının) temel anlamlarının dışına çıkıp bir izlek oluşturan Zola, böylece okuyucuyu sözcüklerin derin anlamlarını düşünmeye sevk ediyor. Derin bakış açısıyla metne girildiğinde; *çiçek* sözcüğü umutsuzluğu, *beyaz perde* ise saf, temiz bir yaşamı çağırıyor. "Üşümek" fiilinin burada, somut üşümekten ziyade ruhen *yalnızlık* (fr. solitude) olgusunu güçlendiren nitelikte kullanıldığı görülüyor.

3.1.4. Yüklem İçerikli Öznellik Durumu

Yüklemde bulunan 1. tekil kişi eki (-m) bağlamına göre sözcüde konuşucunun öznelliğine dair dilsel bir işaret olabilir. Bu biçimbirimsel göstergeyi aşağıdaki örnek sözcüde yorumlamaya çalışalım:

Sözce (4)	Yüklem Göstergeleri
Seviyordum, sevildiğimi sanıyordum. (s. 101)	- <i>seviyordum-m</i> : 1. tekil kişi eki - <i>sanıyordum-m</i> : 1. tekil kişi eki - <i>sev-il-diğ-im-i</i> : 1. tekil kişi eki (edilgen çatı)
3 sözcük	3 gösterge

Bu sözcüde, eylemlerde kullanılan *etken-edilgen* çatı (fr. actif/passif) durumları dikkati çekiyor. "Sevmek" eylemi gerçekleşen bir eylem iken "sevilmek" eylemi "sanıyordum" eylemiyle birlikte kullanılarak bir *hayal kırıklığı* dile getirilmeye çalışılmıştır. Kabul görme ihtiyacı ve sevilme arzusu, insana özgü duygu durumlarında *karşılıklık* ilkesinin (fr. réciprocité/interaction) ne kadar önemli olduğunu da vurgulamaktadır.

3.1.5. İyelik İçerikli Öznellik Durumu

İsime eklenen *iyelik ekleri* de belirli bir bağlamda üretilen sözcelerde dilsel kullanıcının *öznellik durumu ve duruşuna* bir gösterge teşkil edebilir. İyelik işlevi olan bu biçimbirimsel (-m) göstergeyi aşağıdaki örnekte görebiliriz; bu sözcüde iyelik göstergelerinin yanında (1. tekil şahısta) fiil kullanımı olarak bir yüklem gösterge de vardır:

Sözce (5)	İyelik ve Ek Gösterge
Alçaklığımın içinde büyük bir gururum var; alçaldıkça bir küçümseme, müthiş bir ilgisizlik içinde büyüyorum. (s.103)	- <i>alçaklığım-m</i> : 1. tekil iyelik eki - <i>gururum-m</i> : 1. tekil iyelik eki - ek gösterge = <i>büyüyorum-m</i> : 1. tekil kişi eki
14 sözcük	3 gösterge

Kahraman bu sözcüde *kötü* ve *olumsuz* sayılabilecek duyguların kendisini büyüttüğünü düşünüyor. Hayat tecrübelerinin zaman içinde onu acı ile olgunlaştırmasını *büyümek* olarak niteliyor. Bu sözcüde Claude, yaşadığı alçaklık hissiyatının içerisinde bile kendi egosunu zedelemeyen bir tutum sergiliyor. Alçaldıkça insanlara tepeden bakmasına rağmen "büyüyorum" diyerek durumunu daha olumlu hale getirmiş görünüyor.

Büyümek olgusunu, *aitlik* (fr. appartenance) veya *sahip olma/iyelik* (fr. possession) ile bütünleştiren yazar, sahip olma durumuna karşıt bir pencereden bakarak farklı bir anlatım gerçekleştirmiştir. "Ben" olgusu öne çıkarılarak *kahramanın öznelliği* vurgulanmıştır.

3.2. Karmaşık Özel Göstergeler

Bu ikinci kategoride "karmaşık özel göstergeler"i incelemeye çalışacağız. Sade özel göstergeler kategorisinde yer alan *biçimbirimsel* ve *sözcüksel* göstergeler burada da bulunmaktadır. Bu dilsel göstergelerin en temel *sözceleme görevleri* (fr. fonctions énonciatives) dilsel kullanıcı ya da konuşucunun söylem anında sergilediği *özel duruşu* yansıtmaktır. Bunların karmaşık özel göstergeler grubunda yer almaları, öncelikle sözcelerin sözdizimsel yapılarının (sade özel gösterge içeren sözcüce göre) nispeten daha *uzun ve karmaşık* görünümde olmaları ve destekleyici *ek göstergelerle* (fr. marques supplémentaires) birlikte *birden fazla dilsel göstergenin* aynı sözcüde bir arada kullanılmasından ibarettir. Karmaşık özel göstergeler kategorisinin en temel dilbilimsel özelliğini bu şekilde *ek gösterge işlevinde* olan farklı yapıdaki *biçimbirim kombinasyonlarıyla* (fr. combinaison morphématique) ve bu göstergelerin aralarındaki anlamsal ilişkiyle açıklayabiliriz. Şimdi bu dilsel göstergeleri romanda yer alış biçimleri itibarıyla hem *dilbilimsel* hem de *toplumdilimsel* açıdan anlamaya ve yorumlamaya çalışalım.

3.2.1. Ben Adıllı Öznellik Durumu

Karmaşık özel gösterge olarak, 3 farklı ek gösterge kullanımıyla birlikte "Ben" adıllı öznellik durumunu ihtiva eden sözcüye gözlemleyelim:

Sözce (6)	"Ben" ve Ek Göstergeler
Ve ben, yapayalnız, bu ağır gecenin şiddeti altında, günün bu yavaş ve görkemli doğuşu	Sözceleme durumunu ortaya koyan, tasvir eden göstergeler şunlardır: <i>kişi adlı</i> : ben

karşısında; kalbimde genç, yenilmez bir gücün, sonsuz bir umudun doğduğunu hissettim. (s.160)	- ek gösterge 1 = <i>iyelik eki</i> : kalbi- m - ek gösterge 2 = <i>özel görüş bildiren sıfatlar</i> : yapayalnız, bu, ağır, yavaş, görkemli, genç, yenilmez, sonsuz. -ek gösterge 3= <i>yüklemsel biçimbirim</i> : hissetti- m (1. tekil şahıs eki).
25 sözcük	11 gösterge

Sözceleme (fr. énonciation)¹¹ odaklı adıl “ben” (fr. moi) olgusu ve kavramı, sözcenin henüz daha başında kendini göstermiştir. Gidişat içinde her ne kadar farklı göstergeler de olsa Ben adılının sözcenin girişinde “ve” bağlacı ile bütünleşmesi sözceyi daha etkili hale getirmiştir. Bu sözce, alıcı üzerinde etki yaratan (ve etkili söz anlamına gelen) *etkisöz* (fr. perlocution)¹² oluşumunun en güzel örneğidir.

Bu sözce kitabın bitişinin ve kahramanın yeni bir umuda yelken açtığına da göstergesidir. Gece, ağır ve şiddetli, gün ise görkemli olarak umutla nitelendirilmiştir. Günün geceye galip gelmesi yahut ağır basmasıyla, Claude da şu sözlerle hayata karşı yeni bir duruş kazanarak kendince bir galibiyet sevinci ve üstünlük duygusu yaşamaktadır: (...) *kalbimde genç, yenilmez bir gücün, sonsuz bir umudun doğduğunu hissettim*.

3.2.2. Niteleme Kipli Öznellik Durumu

Bir diğer karmaşık öznel gösterge kullanımında yer alan *niteleme kipli öznellik durumunu* yansıtan aşağıdaki sözceyi inceleyelim; bu sözcede niteleme kipli öznel göstergelerin yanı sıra iki ayrı ek gösterge de mevcuttur:

Sözce (7)	Niteleme Kipi ve Ek Gösterge
Her şey yalan, doğru ve yanlışın çöküşünde, hayatın bana verdiği bu karmaşık gürültüde, tek bir ihtiyaç hissediyorum; çok acı ve dayanılmaz bir ihtiyaç; her nerede ve nasıl olursa olsun, aşk yokluğu içinde tükenmek için, sevmek ve sevilmek. (s. 102)	- <i>verdiği/dayanılmaz</i> : ortaç (partisip) biçimli niteleme sıfatları (sıfat-fiil) - <i>karmaşık/acı</i> : niteleme sıfatları - <i>bu/tek/bir</i> : belirtme sıfatları - ek göstergeler = <i>sevmek/sevilmek</i> : yüklem odaklı ad eylem (etken-edilgen çatı)
37 sözcük	9 gösterge

İkna olmamışlık duygusu altında, *sevilme* ihtiyacı ortaya koyulmak isteniyor. Bu ihtiyacın getirdiği acıdan mustarip Claude toplumu bir yönüyle uarmaya çalışıyor. Herkesin ihtiyacı olan *sevmek ve sevilmek* arzularına ve beklentilerine dikkat edilmesi gerektiğini *düşünüyor ve düşündürüyor*.

“Yalan-doğru-yanlış/sevmek-sevilme” kavramları *karşıtı* (karşıtlık-zıtlık) ya da *olumsuzluğu* (umutsuzluk) verilerek ilgili düşünce/bakış açısı *urgulanmaya* veya altı çizilmeye çalışılmıştır. “Sevmek” eylemini zaten gerçekleştiren kahramanın sevilme arzusu şiddetli ve acı veren bir ihtiyaç olarak gösterilmiştir.

3.2.3. “Kendi(m)” Adıllı Öznellik Durumu

“Kendi(m)” adıllı öznellik durumu da (örneğin iki farklı ek gösterge kullanımıyla birlikte) *karmaşık yapıllı öznel gösterge* kategorisinde yer alabilir. Aşağıdaki sözce buna açık bir örnektir:

Sözce (8)	“Kendim” Adıllı ve Ek Göstergeler
Bu kadını kendime anlatamıyorum. Benim sefil durumumu rahatlıkla kabul ediyor. Bu bir özveri mi yoksa gereklilik mi? (s. 68)	- <i>kendi-m-e</i> (kendine dönüşlülük adılı 1. tekil kişi ve yönelme ekleri almıştır.) - ek gösterge 1 = <i>anlatamıyor-um</i> : 1. tekil şahıs - ek gösterge 2 = <i>ben-im</i> : 1. tekil kişi iyelik eki - ek gösterge 3 = <i>durum-um</i> : 1. Tekil kişi iyelik eki
17 sözcük	4 gösterge

Sözceden de anlaşıldığı üzere Laurence ve Claude birbirinden çok farklı karakterler olarak tasvir ediliyor. Kadın kendine daha güvenli ve durumunun gereklerinin farkında (sefil durumunu kabul ediyor).

¹¹ Fransız Dilbiliminde “Enonciation” yani “Sözceleme” ya da yeni ifadesiyle “Sözcelem” sahası, yazılı ve sözlü metinleri/bütünceleri tüm *düsel ve dildışı* göstergeleriyle derinlemesine incelenmesini sağlayan *söylem çözümlemesi* (fr. analyse du discours) yöntemini destekler, hatta bu dilbilimsel yönetime temel oluşturan en önemli kuram olarak bilinir. Sözceleme kuramının en belirgin ve belirleyici özelliği, bir iletişimdeki *gönderici/alıcı* ilişkisinde oluşan söz zincirinde (sözce alışverişi), *bağlam ve iletici* meydana getiren “zaman, uzam, amaç ve niyet” olgularının *karşılıklı ilkesi* (fr. principe d’interaction) uyarınca daima göz önünde bulundurma zorunluluğudur. Bu kuramın Fransız Dilbilimindeki öncüleri Benveniste (1967), Culioli (1990), ve Ducrot’ dur (1995). (Bkz. Kaynakça).

¹² Bu kavram Vardar’ın (2001, 96) Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğünde şu şekilde tanımlanmıştır: “Konuşucunun dinleyici üzerinde dolaylı biçimde bir etki yapmasını sağlayan bildiri. Örneğin bir seçim söylevinde etkisöz coşkuya, belli bir sava inanmaya yol açabilir.”

İstekleri ve edimleri birbiriyle çelişmiyor çünkü *toplumdan dışlanmış olduğu için kabul görme kaygısı yok*. Claude bir insan olarak, bir yazar olarak onay bekleyen bir karakter çiziyor. Yazar egosu bu sözcede de karşımıza çıkıyor.

“Kendim” ve “ben” gibi konuşan kişiye (konuşucuya)¹³ gönderme yapan¹⁴ ve kişi adlı görevi gören sözcükler, odağı kendi üzerine çevirdiğini göstermiş oluyor: Claude’un asıl hesaplaşması toplumla değil kendisiyle, *kendi içinde* verilerek bireyselleştirilmiş söylem tekrar gün yüzüne çıkarılmış görünüyor. Bu yönüyle de bu göstergelerin *kendine dönüş işlevini* (fr. fonction de réflexivité) yerine getirdikleri söylenebilir. Yukarıdaki tabloda gösterildiği gibi, “Kendime” ile “benim” adlarının art arda kullanılması ve konuşucuya gönderme yapan diğer destekleyici biçimbirimsel göstergeler (bkz. kişi ve iyelik ekleri) *öznellik vurgusunu* bir hayli arttırmıştır.

3.2.4. Yüklem İçerikli Öznellik Durumu

Yüklem içerikli öznellik durumu da aynı sözcede birkaç farklı biçimli yüklem kullanımıyla *karmaşık yapılı öznel gösterge* sınıfına dahil olabilir. Aşağıdaki karmaşık yapılı sözce buna somut bir örnek teşkil etmektedir:

Sözce (9)	Yüklemler ve Ek Göstergeler
Var olan her şey ile yok olan her şeyi karşılaştırdığımda içimin derinden sarsıldığını hissediyorum . Yok olan şeyler besbelli ki Provence’deki köydür , günlük güneşlik olan sizsiniz , eski ağlamalarım ve gülmelerimdir ; yok olan her şey umutlarım ve düşlerim, saflıklarım ve duygularımdır . Maalesef! Var olan her şey Paris’tir, çamuruyla, sefaletiyle odamdır ; var olan her şey Laurence’tır, utançtır , bu kadına olan sevgilerimdir . (s. 75)	- <i>hissediyoru-um</i> (1. tekil şahıs) - <i>köy-dür, Laurence’tır, utanç-tır, sevgilerim-dür, odam-dür, Paris’tir</i> → isim kökenli yüklemelerin oluşturduğu bu yapılar ekeylem vasıtasıyla yüklem olarak kullanılmıştır. - <i>siz-siniz</i> : ekeylem → ekeylem yardımıyla bir adıl yüklem yapılmıştır. - <i>ağlamalar-ım, gülmeler-im-dür, umutlar-ım, düşler-im, saflıklar-ım, duygular-ım-dür</i> : iyelik eki+ekeylem → ekeylem yardımıyla yüklem yapılmış bu isimler iyelik adıyla da güçlendirilmiştir. - ek gösterge 1 = <i>karşılaştığı-ım-da</i> : 1. tekil iyelik eki - ek gösterge 2 = <i>iç-im-in</i> : 1. Tekil iyelik eki
58 sözcük	16 gösterge

Anlamsal açıdan gizli “ben” imgesiyle güçlendirilmiş yüklem, yargıların yazara aitliğini ve kendine dönüklüğünü güçlendirmiştir. Yüklemle 1. tekil kişi eklerinin eklenmesi *içsel bir duygunun anlatımı* ve somutluk kazanması için kullanılmıştır.

Bu sözcede tam olarak bir *iç hesaplaşma* (*var olan ≠ yok olan* karşıtlığının ifadesi) olarak karşımıza çıkıyor. Kaybedilen ve kazanılan hanelerini doldurmaya çalışan yazar, okuru tekrar dışlıyor. Çünkü okur (“siz” adlı) günlük güneşlik; yani yazarın ruh halinin çok dışında, daha ziyade olumlu bir izlek oluşturmuştur. Ayrıca, okurla beraber Claude’un yaşamında *iyi ≠ kötü* karşıtlığı (ya da çelişkisi) şeklinde nitelendirilebilecek her şey bir aradadır. Yazar ise, deyim yerindeyse romanın her sayfasında ve satırında, her zaman ve her yerde yine karşımızdadır. Tabii ki sevdiği ve toplumsal kabulün dışında olduğu için, dışladığı kadın da yazar ile aynı safta yer almaktadır. Bu durum, yazar kahramanını (Claude) yaratırken kendi gençliğini tasvir etmek amacını güttüğünü göstermektedir. Kuşkusuz burada sorulması gereken asıl soru şudur: *Acaba Claude mu yazara benzetilmiştir, yoksa daha ziyade yazar mı Claude’a benzemektedir?*

3.2.5. İyelik İçerikli Öznellik Durumu

Son olarak, *iyelik içerikli öznellik durumu* da aynı sözcede birkaç gösterge kullanımıyla beraber *karmaşık yapılı öznel gösterge* sınıfında yer alabilir. Aşağıdaki örnek iyelik barındıran öznel ve karmaşık yapılı sözceyi temsil edebilir:

Sözce (10)	İyelik Ekleri ve Ek Göstergeler
Onu kaybetmekle, ailemi , tüm duygularımı , beni dünyaya bağlayan her şeyi kaybedebilirim. Tanrı aşkına beni öksüz bırakmasına izin vermeyin. (s.136)	- <i>aile-m</i> : 1. tekil kişi iyelik eki - <i>duygular-ım</i> : 1. tekil kişi iyelik eki - ek gösterge = 1 <i>ben-i</i> : konuşucuya yönelik kişi adlı - ek gösterge 2 = <i>kaybedebilir-im</i> : 1. tekil kişi eki (“ben”e gönderir) - ek gösterge 3 = <i>vermey-in</i> : 2. çoğul kişi eki

¹³ Bu kavram Söylem Dilbiliminde ve Sözceleme kuramında *dil kullanıcısı* anlamına gelen *konuşan özne* veya *konuşan birey* (fr. sujet parlant/locuteur) olarak bilinmekte ve kullanılmaktadır.

¹⁴ Buna dilsel göstergelerin en temel işlevlerinden sayılan *gönderge işlevi* denir (fr. fonction référentielle).

18 sözcük	("siz"e gönderme yapan öznel gösterge) 5 gösterge
-----------	--

Bu sözcüde Laurence, Claude için hayati bir önem arz ediyor. Bu önemi Claude, Laurence' i "her şey" sözcüğü ile nitelendirerek ve özdeşleştirerek göstermeye çalışıyor. Artık onu hayatının önemli bir parçası gibi görmeye başlayan kahraman, ona "her şey" nitelendirmesini yakıştırıyor. Sahip olamadığı bütün duyguları onda tamamlanmış ya da gerçekleşmiş olarak gördüğünden, şayet bir gün giderse ya da yok olursa, hem hayatının hem de kendisinin *eksik* (öksüz) ve mutsuz kalacağına inanıyor. En azından, kendini buna hayli inandırmış görünüyor.

İyeliklerle zenginleştirilmiş ve iki kez tekrarlanan "ben-i" ifadesine dönük bir yapısı olan sözcenin derinliğini sağlayan temel sosyolojik durum, *yalvarma*, *yakarma* ve *yardım isteme* durumudur. Lakin kahramanın içinde bulunduğu bu ruhsal durumu ağlayıp sızlanma, yakınma haliyle (zari) karıştırmamakta yarar vardır. Buna istinaden, çaresizliğini okurlardan yardım isteyerek bir nebze azaltmaya çabası içinde görünmektedir. Gerçekleştirme gücü olmadığı ya da zayıf düştüğü durumlarda, Claude ("ben" imgesi) karşı tarafa yani okura ("siz" imgesi) seslenerek acısını bir ölçüde hafifletmeye çalışmaktadır. Tamamlayıcı ek dilsel gösterge olarak "ben" kişi adlı, bir yandan *konusucuya gönderme* yapma işlevini yerine getirirken, diğer yandan da iyelik göstermelerini *destekleme/pekiştirme*, hatta *odaklama* (fr. focalisation) görevini görmektedir.

4. Sonuç

Eseri incelerken sözcelerdeki *anlam ve uzamların* birbirinden farklı derinliklerde olduğu keşfedilmiştir. Bu yüzden sözceler, sade ve karmaşık öznel göstergeler adı altında iki temel kategoriye ayırmak suretiyle incelenmiştir. *Sade ve karmaşık* kavramlardan kastımız anlamsal içerikten ziyade, kullanılan göstergelerin yoğunluğuyla alakalıdır. Sade öznel göstergeler, nicel olarak daha az sayıda ancak söylemsel bakımdan *etkili olan göstergeler* bütünüdür. Karmaşık öznel yapıdan kastımız ise, biçimbirim bakımından yoğun ve zengin gösterge kombinasyonlarının bulunmasıdır. Bir sözcüde *birden çok dilsel göstergenin* olması, edebi metinler için doğal sayılabilecek bir durumdur, ve aynı zamanda metnin dilsel estetiğini zenginleştiren bir unsurdur.

Bir *mektup yazısı* tarzında olduğu düşünülen bu yapıt, öznellik durumu göstergelerine sıkça yer verdiğinden, ayrıca dilin en sade ve doğal halini yansıtan natüralist bir roman olduğundan, *insan psikolojisini* de içinde barındıran bir metindir. Birey yaşadığı toplumun bir parçasıdır. Bireyi toplumdan soyutlayarak ele alamayız. Ayrıca *ruh-duygu durumları* (hâletiruhiye), kişisel tercihler, bireyin yaşamında yönlendiricidir. Bu manada, Zola'nın yaratmış olduğu kahraman Claude *karakteri ve bireyi* de toplumun bir parçası olmak durumundadır. *Sosyal bağlamda* çeşitli öğeler metinlere yerleştirilirken, yazarın dünya görüşü, yaşadığı toplum, coğrafya, zihniyet gibi önemli unsurlar da yazarın yarattığı karaktere siner. Ayrıca yoğun *ruh-duygu durumu* (fr. état d'âme) barındıran bu karakteri yaratmış olmak, önemli ölçüde bir empati yeteneğinin de göstergesidir.

Bu değerlendirmeler ışığında eserin, yazarın yaşamından izler taşıdığını, az da olsa *otobiyografik öğeler* barındırdığını söylemek yanlış olmasa gerek. Diyakronik (artzamanlı) bir yaklaşımla *tarihsel süreç* düzleminde baktığımızda, ilk baskısı 1865'te (19.Yüzyıl) yayımlanan eserin, yazarın gençlik yıllarına, henüz ünlenmediği yirmili yaşlarına denk geldiğini anlamak mümkündür. Emile Zola bu romanı kaleme alırken, asıl amacını kendisinin de dile getirdiği gibi şu şekilde belirlemiştir: "*Ben cana can katmayı bilmem ama kan ve gözyaşlarıyla dolu bir eserin sahibiydim. Bana düşen bilgilendirmek ve teselli etmektir.*" (Yılmaz, 2011, 11). Emile Zola, insanî tüm duyguları betimleyerek insanlığa bir nevi koruma kalkanı oluşturuyor. Bu durum kendisinin gözünde bir tür *arınma* ve *kötülükten uzaklaşma* halidir. Bir şekilde *ders verme yöntemi* olarak da ele alınıp değerlendirilebilir. Yazar, yaşanan gerçekliğin her zaman toz pembe olmadığını, hayatta olumsuz ve acımasız, hatta berbat ve çirkin durumların da var olduğunu (ya da olabileceğini), bu durumlardan korunmanın kaçarak değil, tersine bunları kabullenerek mümkün olduğunu sadece söylemekle kalmıyor, aynı zamanda da zihinlerimizde tüm çarpıcı ve olabildiğince açık haliyle gösteriyor.

Natüralizmin felsefesinin derinlemesine hissedildiği bu roman, bir itiraftan öte, insan gerçekliğinin ta kendisidir. Buna istinaden, bu durumu en güzel şekilde açıklayan son sözü yine Emile Zola'ya bırakalım: "*Bu çocukta papazlık ruhu var. Belki bir gün diz çöker. Büyük bir umutsuzlukla kendine destek olabilecek bir gerçeğin peşine düşer. Bugün bize üzüntülü gençliğini anlatıyor, yaralarını gösteriyor, kardeşlerini benzer acılardan kurtarmak amacıyla, acı çektiği şeyleri aktarıyor...*" (Yılmaz, 2011, 12).

5. Kullanılan Terim ve Kavramlar (Türkçe - Fransızca)

Bu tabloda, alanla ilgili belirli bir terimce oluşturmak amacıyla, makalede ağırlıklı olarak kullanılan özel *dilbilim terim ve kavramların* Türkçe ve Fransızca karşılıkları alfabetik sıraya göre dizinlenmiştir.

Türkçe	Fransızca
Aitlik/ait olma	Appartenance
Alıcı (sözü)	Récepteur (destinataire)
Altay dilleri	Langues altaïques
Artzamanlı	Diachronique
Biçem(bilim)	Style (stylistique)
Biçim(bilim)	Forme (morphologie)
Biçimbirim	Morphème
Bükümlü dil	Langue flexionnelle
Bütünce (derlem)	Corpus
Çokdisiplinlilik	Multidisciplinarité
Derin yapı	Structure profonde
Dildışı çevre	Zone extralinguistique
Dildışı gösterge	Marque extralinguistique
Dilsel edim	Performance linguistique
Dilsel edinç	Compétence linguistique
Dilsel gösterge	Marque linguistique
Disiplinlerarasılık	Interdisciplinarité
Doğalcılık	Naturalisme
Dönüşlülük	Réflexivité
Durum çalışması	Etude de cas
Ek gösterge	Marque supplémentaire
Etkisöz	Perlocution
Gerçekçilik	Réalisme
Gönderge işlevi	Fonction référentielle
Gönderici	Emetteur (destinateur)
Gösterge	Marque (signe, indice)
Gösterici	Marqueur/déictique
Hint-Avrupa dili	Langue Indo-européenne
İmge/simge	Symbole
İyelik/sahip olma	Possession
Karmaşık öznel göstergeler	Marques subjectives complexes
Karşılıklı öznellik	Intersubjectivité
Karşılıklı söylem	Interaction discursive
Karşılıklı sözcelem	Co-énonciation
Karşılıklılık ilkesi	Principe d'interaction
Kendi üzerine alma	Prise en charge
Konuşan birey	Sujet parlant
Konuşucu	Locuteur
Niteleme kipi	Modalité appréciative
Odaklama	Focalisation
Öznellik	Subjectivité
Öznellik vurgusu	Accent subjectif
Romantizm	Romantisme
Ruh/duygu durumu	Etat d'âme
Sade öznel göstergeler	Marques subjectives simples
Sondan ekleme dizgesi	Agglutination
Sondan eklemeli dil	Langue agglutinante
Söylem çözümlemesi	Analyse du discours
Söylemsel değer	Valeur discursive
Söylemsel işlev	Fonction discursive
Söz/söylem anı	Moment de la parole/discours
Söz(ce)	Parole (énoncé)
Sözcelem(e)	Énonciation
Sözceleme anı	Moment de l'énonciation
Sözceleme değeri	Valeur énonciative
Sözceleme durumu	Situation de l'énonciation
Sözceleme işlevi	Fonction énonciative
Structure de surface	Yüzey yapı
Structure profonde	Derin yapı
Toplumdilbilmi	Sociolinguistique
Ural-Altay dili	Langue ouralo-altaïque
Yalnızlık	Solitude (cf. terme littéraire)
Yüzey yapı	Structure de surface

KAYNAKÇA

- Benveniste, E. (1967). *Problèmes de linguistiques générales*. Paris: Editions Gallimard.
- Chomsky, N. (2001). *Dil ve zihin*. Çev. A. Kocaman. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Culioli, A. (1990). *Pour une Linguistique de L'énonciation*. Paris: Ophrys.
- Ducrot, O. (1995). *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage*. Paris: Seuil.
- İmer K., Kocaman A. & Özsoy Sumru A. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, Büték A.Ş.

- Kerbat-Orecchioni, C. (1999). *L'énonciation*. Paris: Armand Colin.
- Kıran, Z. ve Eziler Kıran, A. (2013). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Lederer, M. (1994). *La traduction aujourd'hui. Le modèle interprétatif*. Paris: Hachette.
- Maingueneau, D. (2009). *Les termes clés de l'analyse du discours*. Paris: Eds du Seuil.
- Neveu, F. (2000). *Lexique des notions linguistiques*. Linguistique 128. Paris: Nathan.
- Saussure, F.D. (1985). *Genel dilbilim dersleri*. Çev. B. Vardar. Ankara: Birey & Toplum Yayınları.
- Uras-Yılmaz, A. ve Yılmaz, S. (2009). *Principes théoriques de la linguistique générale (Dilbilimin kuramsal ilkeleri)*. Paris: Service de Reprographie de l'Inalco, Langues'O.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Zola, E. (1909). *La Confession de Claude*. Paris: Bibliothèque Charpentier. 1.Baskı: 1865.
- Zola, E. (2011). *Claude'un İtirafı*. Çev. S. Yılmaz. İstanbul: İdeal Kültür Yayınevi. 1.Baskı.

Internet Kaynakları

<https://www.google.fr/search> La Confession de Claude

<http://www.tdk.gov.tr/> TDK - Büyük Türkçe Sözlüğü